

Úvod	7
1 VÝVOJ GEOLOGICKÝCH VĚD	9
1.1 Z historie vývoje geologických věd	11
1.2 Rozdělení geologických věd	14
2 VESMÍR A ZEMĚ	15
2.1 Sluneční soustava	17
2.2 Vývoj a stavba Země	18
2.2.1 Předgeologický vývoj Země	19
2.2.2 Stavba a složení Země	21
Atmosféra	21
Hydrosféra	24
Biosféra	26
Zemské nitro	26
Fyzikální vlastnosti Země	28
2.2.3 Zemská kůra	29
Chemické složení zemské kůry	30
Minerální složení zemské kůry	31
Horninové složení zemské kůry	32
2.3 Pohyby kontinentů	32
2.4 Geologie Měsíce a planet	34
2.4.1 Selenologie	34
2.4.2 Srovnání planet	39
3 MINERALOGIE	41
3.1 Mineralogie všeobecná	43
3.1.1 Krystalografie	45
Krystalová souměrnost	48
Krystalové soustavy	53
3.1.2 Vnitřní stavba nerostů	60
3.1.3 Fyzikální vlastnosti nerostů	62
Optické vlastnosti nerostů	64
3.1.4 Chemické vlastnosti nerostů	67
3.1.5 Vznik a výskyt nerostů	68
Nerosty vzniklé z magmatu	68
Geochemie magmatických procesů	69
Nerosty pegmatitů	70
Geochemie pegmatitů	70
Nerosty pneumatolytické a hydrotermální fáze	70
Geochemie pneumatolytického a hydrotermálního procesu	71
Nerosty vzniklé zvětráváním	71
Nerosty usazené	73
Nerosty náplavů	74
Geochemie zvětrávacích a usazovacích procesů	74
Nerosty vzniklé metamorfózou	75
Migrace prvků	76
Asociace prvků v zemské kůře	76
3.2 Mineralogie systematická	77
3.2.1 Prvky	77
3.2.2 Sírničky a sírné soli	82
3.2.3 Halovce	88
3.2.4 Kysličníky	89

3.2.5	Dusičnany	99
3.2.6	Fosforečnany	99
3.2.7	Sírany	101
3.2.8	Wolframany	102
3.2.9	Uhlíčitany	103
3.2.10	Křemičitany (silikáty)	107
	Křemičitany s izolovanými čtyřstěny	107
	Křemičitany s izolovanými skupinami čtyřstěnnů, většinou kruhovitě uspořádanými	112
	Křemičitany s řetězově spojenými čtyřstěny	114
	Křemičitany s vrstevnatě uspořádanými čtyřstěny	116
	Křemičitany s prostorovou vazbou čtyřstěnnů	120
3.2.11	Nerosty organického původu	122
4	PETROGRAFIE	125
4.1	Vlastnosti hornin	127
4.2	Vznik a rozdělení hornin	128
4.3	Vyvřelé horniny	128
4.3.1	Vznik vyvřelin	128
4.3.2	Složení a stavba vyvřelin	130
4.3.3	Systém vyvřelin	133
	Hlubinné vyvřeliny	134
	Žilné vyvřeliny	136
	Povrchové vyvřeliny	137
4.4	Usazené horniny	140
4.4.1	Vznik usazených hornin	140
	Zvětrávání hornin	141
	Transport a sedimentace zvětralých hornin	142
4.4.2	Složení a stavba usazenin	143
4.4.3	Systém usazenin	145
	Úlomkovité usazeniny	147
	Jílovité usazeniny	148
	Chemické usazeniny	149
	Organogenní usazeniny	150
4.5	Přeměněné horniny	153
4.5.1	Vznik přeměněných hornin	153
	Dotyková přeměna	155
	Oblastní přeměna	156
4.5.2	Složení a stavba přeměněných hornin	157
4.5.3	Systém oblastně přeměněných hornin	158
	Ortobřidlice	159
	Parabřidlice	160
4.6	Směšené horniny	162
5	VŠEOBECNÁ GEOLOGIE	163
5.1	Strukturální geologie	165
5.1.1	Vrstva a souvrství	166
5.1.2	Poloha souvrství	167
5.1.3	Tektonické poruchy	167
	Poruchy beze zlomu	168
	Poruchy se zlomem	170
5.2	Dynamická geologie	172
5.2.1	Působení vnitřních geologických činitelů	173
	Diastrofické pohyby	174
	Kratogeny a orogeny	176
	Magmatismus	177
	Vulkanismus	179
	Zemětřesení	181
	Metamorfismus	183
5.2.2	Působení vnějších geologických činitelů	185
	Geologická činnost gravitace	185
	Geologická činnost vody	186
	Geologická činnost moří a jezer	196
	Geologická činnost ledovců	198
	Geologická činnost vzduchu	200
	Geologická činnost organismů	203

5.3	Geomorfologie	204
5.3.1	Geomorfologický cyklus	205
6. PEDOLOGIE		207
6.1	Význam půd	209
6.2	Vznik půd (pedogeneze)	209
6.2.1	Půdotvorní činitelé	211
6.3	Složení půd	213
	Půdní koloidy	214
6.3.1	Anorganický podíl půdní hmoty	215
6.3.2	Organický podíl půdní hmoty	216
	Živé organismy	217
6.3.3	Půdní voda	218
6.3.4	Půdní vzduch	219
6.4	Fyzikální vlastnosti půd	219
6.5	Chemické vlastnosti půd	220
6.5.1	Půdní sorpce	222
6.6	Třídění půd	223
6.6.1	Půdní typy	223
6.7	Ochrana půd	228
6.8	Paleopedologie	228
7 PALEONTOLOGIE		229
7.1	Rozdělení a význam	231
7.2	Všeobecná paleontologie	231
7.2.1	Vznik zkamenělin	232
7.2.2	Zachování zkamenělin	232
7.3	Systematická paleontologie	234
7.3.1	Důležité zoopaleontologické skupiny	234
	Prvoci (Protozoa)	234
	Živočišné houby (Porifera)	236
	Láčkovci (Coelenterata)	237
	Červi (Vermes)	241
	Mechovky (Bryozoa)	243
	Ramenonožci (Brachiopoda)	243
	Měkkýši (Mollusca)	245
	Členovci (Arthropoda)	252
	Ostnokožci (Echinodermata)	257
	Polostrunatci (Hemichordata)	260
	Strunatci (Chordata)	262
7.3.2	Důležité fytopaleontologické skupiny	268
	Rostliny nižší	268
	Rostliny vyšší	268
8 HISTORICKÁ GEOLOGIE		277
8.1	Rozdělení a význam	279
8.2	Geologická časomíra (geochronologie)	280
8.2.1	Stratigrafické jednotky	281
8.3	Přehled geologických ér	281
8.3.1	Předkambrium	281
8.3.2	Prvohory	286
	Kambrium	286
	Ordovik	290
	Silur	291
	Devon	292
	Karbon	296
	Perm	298
8.3.3	Druhohory	299
	Trias	300
	Jura	301
	Křída	302
8.3.4	Třetihory	303
	Paleogén	304
	Neogén	305
8.3.5	Čtvrtohory	308

	Období ledová a meziledová	308
	Vývoj člověka	310
8.4	Zákonitosti vývoje zemské kůry	311
9	REGIONÁLNÍ GEOLOGIE	313
9.1	Geologická stavba kontinentů a oceánů	315
9.2	Geologie Československa	317
9.2.1	Český masív	318
	Jádro Českého masívu	323
	Okrajové oblasti Českého masívu	326
	Pokryvné útvary Českého masívu	331
9.2.2	Karpatská soustava	335
	Střední (centrální) Karpaty	337
	Bradlové pásmo (vnitřní)	341
	Flyšové pásmo (vnější)	341
	Karpatská čelní hlubina	342
	Pásmo vulkanických pohoří a vnitřních pánví	342
	Čtvrtohory v karpatské soustavě	344
10	GEOLOGIE VÝKONNÁ A UŽITÁ	345
10.1	Základní geologický výzkum	347
10.1.1	Geologické mapování	347
10.1.2	Mineralogický a petrografický výzkum	349
10.1.3	Paleontologický a stratigrafický výzkum	351
10.2	Geologie užitá	352
10.2.1	Geologie ložisek nerostných surovin	352
	Vznik ložisek	353
	Ložiska magmatogenní	353
	Ložiska exogenní	356
	Ložiska metamorfní	358
10.2.2	Ložiskový průzkum	358
	Vyhledávací průzkum	358
	Předběžný průzkum	361
	Podrobný průzkum	361
	Otvírka ložisek nerostných surovin	363
10.2.3	Hydrogeologický průzkum	366
10.2.4	Pedologický průzkum	367
	Terénní průzkum	367
	Laboratorní zpracování	368
	Pedologické mapy	368
10.2.5	Stavební geologický průzkum	369
10.2.6	Aplikace geologie v jiných oborech	370
	Úloha ochrany přírody na úseku výkonné a užití geologie	371
10.2.7	Geologická dokumentace	372
	Literatura	374
	Rejstřík	378